

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. לכסף שכך פודין בו הקדש ומעשר שני ... שמר שאין פודין בו.....2
- ב. מקיש הויה לציאה מה יציאה בשטר אף הויה נמי בשטר.....3
- ג. בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף.....3
- ד. לדבר הכורת בינו לבינה ... הרי זה גיטיך ע"מ שלא תשתי יין על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות.....4
- ה. חופה שמאכלת בתרומה ... דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה ... ומה טעם אמרו אינה אוכלת גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית אביה.....5
- ו. חופה שגומרת.....6
- ז. אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן ... אמר רבא שתי תשובות בדבר הדא דשלש תנן ודי' לא תנן ועוד כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין.....10
- ח. כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת.....10
- ט. אבל היא שנתנה ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך לאינתו אינה מקודשת.....11
- י. נתן הוא ואמרה היא ... ספיקא היא וחיישינן מדרבנן.....12
- יא. בקידושין נתן לה כסף ושוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת הרי את לאינתו הרי זו מקודשת.....12
- יב. הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אין כאן בית מיחוש.....13
- יג. וכן בגירושין נתן לה ואמר לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת איני אישך איני בעליך איני ארוסיך אין כאן בית מיחוש.....13
- יד. ידים שאין מוכיחות הויין ידים.....14
- טו. האומר אהא הרי זה נזיר ... והוא שהיה נזיר עובר.....16
- טז. הכא במאי עסקינן דאמר לי.....17

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גידושיין

דף ה.

א. לנסף שכן פודיין בו הקדש ומעשר שני ... שטר שאין פודיין בו

אין¹ פודיין² פירות מעשר אלא בכסף, כלומר מטבעות³, שנאמר וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף (דברים יד פסוק כה), ועל כל המטבעות יכול לחלל לכתחלה, אפי' על של נחשת או של שאר מיני מתכות, וכן על המטבע של זהב⁴, ונראה דה"ה מטבע של עץ או של חרס⁵ אם הוא יוצא בהוצאה⁶.

וכן אם פדה לעצמו והוסיף תומש לא יהיה החומש אלא כסף כקרן.

ואין פודיין בכסף שאינו מטבע אלא בכסף מפותח שיש עליו צורה או כתב⁷ שהכתב בולט, ואם הכתב שוקע אם ידוע שיוצא בהוצאה בודאי אפשר לחלל עליו⁸.

ואם פדה בלשון של כסף זהב או כל מתכת אחרת, וכיוצא בו או מטבע שאין עליו צורה או שאינו יוצא בהוצאה⁹, והם מה שנקרא אסימון לא עשה כלום, ואפי' בזה"ז שאין מע"ש נאכל, אין לחלל על אסימון¹⁰, ועל אלו שאין מחללין. ואין פודיין במטבע שהוא פחות מפרוטה מפני שהוא כפודה באסימון.

¹ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ד הלכה ט

² והא דמחללין פירות על פירות צריך לומר שיש חילוק בין פדיון לחילול דבזמן שבא עליו בתורת פדיון אין פודיין אלא בכסף ואומר הרי פירות הללו פדויין בכסף זה וכן נוסח הברכה על פדיון מעשר אבל כשבא עליו בתורת חילול מחלל אפי' על פירות אחרים וכן נוסח הברכה על חילול מעשר. רדב"ז שם

³ חזו"א דמאי סי' ג' סק"ב ועי' בס' המעשר והתרומה פ"א בביאורו סק"ז

⁴ ונראה דבמקומות שאין מטבע של זהב יוצא בהוצאה ואין עושין אותו אלא לנוי א"א לחלל עליו

⁵ חזו"א דמאי סי' ג' סק"ב ועי' בפ"ת יו"ד סי' ש"ה סק"ז

⁶ ואף על גב דמטבעות בזה"ז אין להן שיווי עצמי מ"מ כיון שיש בהן שיווי משום שהן מטבע שפיר השיב שיווי ולפ"ז פודיין אף במטבע של נייר אלא שאין עושין מעשה במה שלא שמענו מרבתינו ואפשר דלא ליתי לזלוולי בפדיונו אין לעשות כן וצ"ע. דרך אמונה שם ס

⁷ ואין נ"מ איזה צורה או כתב כי העיקר שיצא בהוצאה עי"ז בתורת מטבע

⁸ ואם אינו עשוי אלא לעשות בתוכו מטבעות כעין דפוס שעתידי להיות המטבע עליו וצורתו שוקעת כדי להיות בולטת במטבע הוא בכלל אסימון ואין פודים עליו. דרך אמונה שם סג

⁹ תוס' ב"מ מד.

¹⁰ שו"ע יו"ד סי' של"א סעיף קל"ח במסקנתו ועי' בישועות מלכו לעיל פ"ב ה"ב שתמה על מה שהמחבר רצה להקל בזה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ההקדשות¹¹ אין פודין אותן לא בקרקע, ולא בעבדים שהרי הוקשו לקרקעות, ולא בשטרות שאין גופן ממון, שנאמר¹² (ויקרא כז פסוק יח – יט) וְהָשֵׁב לוֹ הַפְּהֵן אֶת הַכֶּסֶף וְגו' כֶּסֶף עֲרֵכָךְ עָלָיו וְקָם לוֹ. אחד הכסף ואחד שאר המטלטלין ששוין כסף ואפילו סובין¹³.

ב. מקיש הויה ליציאה מה יציאה בשטר אף הויה נמי בשטר

כבר התבאר לעיל דף ב. שדבר תורה¹⁴ האשה מתקדשת בכסף ובשטר ובביאה, שכולם נלמדים מן המקרא¹⁵. ובשטר מנלן, אמר קרא (דברים כד פסוק ב) וַיִּצְאָה מִבֵּיתוֹ וְגו' וְהִיָּתָה לְאִישׁ אֲחֵר, מקיש הויה ליציאה, מה יציאה כלומר גט בשטר, אף הויה כלומר קידושין, בשטר.

ולהלן דף ט. יבואר בעזה"ת שצריך לכתוב אותו לשם האשה המתקדשת¹⁶, ואם כתבו שלא לשמה אינה מקודשת כמו בגט, דאיתקש הויה ליציאה, ולמצריכים עדי מסירה בגט¹⁷, גם בשטר קידושין צריך עדי מסירה.

ג. בנתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף

כבר התבאר במסכת גיטין דף כא: שאין האשה מתגרשת¹⁸ אלא בכתב שיגיע לה, וכתב זה הוא הנקרא גט.

¹¹ רמב"ם הלכות ערכין וחורמין פרק ז הלכה א

¹² הרמב"ם שם שם הביא פסוק ונתן את הכסף והוא כלשון הגמ' כאן וקידושין נד: אולם אין פסוק זה בכל המקרא. ועיין קרית מלך שם

¹³ עיי' תו"כ בחוקותי פי"א ה"ז מנין לרבות דבר המטלטל כו' ופי"ב ה"א לרבות דבר המטלטל כו'. ועיין מעשה רקח שם

¹⁴ שו"ע ונו"כ אבן העזר כו ד

¹⁵ וכבר התבאר בגמ' שבכסף מנלן, ילפינן [קדושין ב ע"א] גזירה שוה קיחה קיחה, כתיב הכא [דברים כד, א] כי יקח איש אשה וכתוב התם [בראשית כג, יג] נתתי כסף השדה קח ממני, מה קיחה דהתם כסף אף כי יקח דהכא על ידי כסף. ביאה בפירוש כתיב בה, דכתיב [שם א] כי יקח איש אשה ובעלה וכו', ופירושו כי יקח איש אשה בכסף כדילפינן קיחה קיחה או שיבעלה וכו' הרי זו היא אשתו ויש לה דין הכתוב בפרשה

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם לב א

¹⁷ ה"מ וב"ש שם ב ועיין במל"מ פ"ג מה"א דין ג

¹⁸ רמב"ם הלכות גירושין פרק א הלכה א

הלכות הדרף היומי

מסכת גידושיין

ד. לדבר הכורת בינו לבניה ... הרי זה גיטיך ע"מ שלא תשתי יין על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות

כבר התבאר במסכת גיטיין דף כא: ופג: שהמגרש את אשתו צריך שלא¹⁹ יתנה עליה תנאי שעומדת בו כל ימיה, כגון על מנת שלא תלכי לבית אביך, או שלא תאכלי בשר, או שלא תשתי יין, והתנה בהם לעולם או כל ימי חייה²⁰, ואם התנה כך אין זה כריתות שהרי מחוברת בו כל ימי חייה²¹, והתורה אמרה (דברים כד פסוק א) וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיִּתָהּ, ספר הכורתה ממנו ומתירה לכל אדם.

אבל אם אמר לה כל ימי חיי או כל ימי חיי פלוני הרי זה גט, שכיון שלא תלה התנאי בה אלא בו או בפלוני אחר אינה מחוברת בו כל ימיה, שאפשר שימות היא או אותו פלוני בחייה ותהא מותרת לינשא והרי זה גט כריתות²². ויש מחמירין ואוסרין גם בזה.

במה דברים אמורים שאמר לה סתם בחיי או בחיי פלוני ולא קצב זמן מוגבל אין זה כריתות, אבל אם קצב לה זמן מוגבל כגון חמשים או ששים שנה הרי זה גט כריתות. ויש אומרים עוד שאפילו הרחיב הזמן הרבה יותר מכדי חיי האדם כיון שהוא דבר פסוק וקבוע הרי זה גט כריתות.

ואם אמר לה²³ על מנת שלא תאכלי בשר ולא תשתי יין לזמן קצוב הרי זה גט ומותרת לינשא מיד, שהרי בידה לקיימו שלא תאכל בשר ולא תשתי יין כל אותו הזמן, ואפילו אם הרחיב לה זמן הרבה.

אבל אם אמר לה על מנת שלא תלכי לבית אביך עד הזמן פלוני, אף על פי שהגט כשר אין לשום אדם להשתדל בגט זה שינתן בתנאי זה, כי אי אפשר לאשה לעמוד על

¹⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמג כ

²⁰ עיין בחכמת שלמה שם שכתב במהדורא ג' שלי להו"מ סי' קפ"א שם העליתי דדוקא בפירש בו לעולם בעי' הא סתמא לא הוי כלעולם אף דבעלמא י"ל דסתמא הוי כלעולם כאן שאני כיון דאם יהיה כוונתו לעולם בטל הגט ומילי דכדי לא עביד ע"ש כמה חלוקים בזה בעזה"י ובדברי המחבר והרמ"א שלא יסתרו להדדי ביארתי שם הכל באורך ע"ש.

²¹ כתב במל"מ פ"ה מה"ג דין י' וז"ל ונראה דה"ה במתנה בקיום מעש' כגון האומר ה"ו גיטך ע"מ שתדורי בבית זה לעולם דאינו גט משום דכל ימיה אנדא ב' (ועיין בשעה"מ שם שכ' עליו דאשתמיט מיניה דברי התוס' פ' מי שאחזו דף ע"ה ע"ב בד"ה מת הבן שכתבו כן בהדיא ע"ש). פ"ת שם יז

²² ולא דמי לעל מנת שלא תלכי לבית אביך, דהתם אפילו אחר מיתת אביה אסורה ליכנס לביתו שהבית נקרא על שם אביה לעולם אפילו לאחר מיתתו.

²³ שו"ע ונו"כ שם כא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

נפשה מלכת לבית אביה ונמצא הגט בטל ובניה ממזרים. ואם המגרש הוא מאותם שכופין להוציא ולא רצה לגרש אלא בתנאי זה, כופין אותו לגרש בלא תנאי זה.

ה. חופה שמאכלת בתרומה ... דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה ... ומה טעם אמרו אינה אוכלת גזירה שמה ימזגו לה כוס בבית אביה

כבר התבאר במסכת כתובות דף נז: שישראלית שנתארסה לכהן²⁴ על אף שמדאורייתא אוכלת בתרומה שהרי היא בכלל מה שנאמר (שם פסוק יא) וְכִהֵן פִּי יִקְנֶה נַפְשׁוֹ, מכל מקום גזרו חכמים שלא תאכל בתרומה, שמה תאכיל תרומה בשוגג מתוך שאין רגילה עדיין להזהר בתרומה לאביה, ולאחיה שנמצאים אצלה, שהרי עדיין היא בביתם ולא בבית אביה.

אבל אם היתה בת כהן וגם הם היו כהנים כשרים, פשיטא שאוכלת בתרומה.

ישראלית משנשאת²⁵ לכהן, אפילו קטנה בת ג' שנים ויום אחד שהשיאה אביה²⁶, תאכל בתרומה וחזה ושוק, ובתרומת לחמי תודה, והמורם מאיל גזיר, שכל הנאכל לנשי כהנים אוכלת. ודין תורה שתאכל משנתארסה שהרי היא קנינו, אבל אסרו חכמים שתאכל אפילו בתרומה דרבנן עד שתכנס לחופה, גזירה שמה תאכיל תרומה לאביה ולאחיה כשהיא ארוסה בבית אביה.

ואפי' אם אינה נמצאת בבית אביה לא פלוג רבנן ואפי' אם קידשה בביאה אינה אוכלת בתרומה דביאה אין עושה אלא אירוסין²⁷.

²⁴ רמב"ם הלכות תרומות פרקו הלכה ג

²⁵ רמב"ם שם הלכה ז

²⁶ ודוקא שהשיאה אביה שהיא נשואין דאורייתא אבל אם אין לה אב והשיאה אמה ואחיה שאינן אלא נשואין דרבנן לא תאכל אלא בתרומה דרבנן כגון בתרומת הו"ל כמבואר בתו' גיטין נ"ה א' ושאר הראשונים ועי' רשב"א שם שכ' דמתני' דהתם מיירי גם בתרומה דאורייתא וכשאוכלת מעצמה ומשום קמן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו ולדינא הכל מודים דבתרומה דרבנן אוכלת ולא בתרומה דאורייתא וכדא' יבמות פ"ט ב' למאי דק"ל אין כה ביד חכמים לעקור דבר מה"ת בקום עשה ועי' בר"י קורקוס ורדב"ז

²⁷ רדב"ז לפ"מ שפסק רבנו ברפ"י מאישות דביאה אירוסין עושה וכן מוכח בתו' קדושין י' ב' ד"ה רבינא וכ"נ משאר הראשונים שם (עי' בשיטה לא נודע למי) וכ"נ מסתימת רבנו כאן ודלא כהמאירי בקדושין י' ב' דאפי' אם ביאה אירוסין עושה אוכלת בתרומה דמייחד לה דוכתא וגם בודקה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ואפי' אם מסרה האב או שלוחיו לבעל או לשלוחיו שנחשבת כנשואה לענין ירושה, מ"מ אין אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה.

ומשנכנסה לחופה אף על פי שעדיין לא נבעלה אוכלת בתרומה²⁸ שכיון שהיא בבית חמיה אין לחשוש שמא תשקה הכוס לאחיה ולאחיותיה, ואפי' קטנה יתומה שנשואיה דרבנן אוכלת בתרומה דרבנן, משנכנסה לחופה אף על פי שלא נבעלה.

דף ה:

ו. חופה שגומרת

מכמה פסוקים למדנו²⁹ שאין האשה נקנית להיות אשתו לגמרי ע"י אחד מדרכי הקידושין עד שישאנה ויכניסנה לביתו, שכן כתיב במערכי המלחמה (דברים כ פסוק ז) וְמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ וּגו'. וכן חילק הכתוב בין נערה המאורשה שזינתה לאשה בעולת בעל (שם כב פסוק כב – כד), וכן בנדרים ילפינן מקראי דאשה אף על פי שנתקדשה באחד מדרכי הקידושין לא נכנסה עדיין לגמרי לרשות הבעל לעניין הפרת נדרים, כמבואר בנדרים דף סו: שהבעל מיפר נדרי אשתו לבדו משתכנס לחופה, דכתיב (שם פסוק יא) וְאִם בֵּית אִשָּׁה נִדְרָה, דהיינו נשואה שנכנסה לחופה שאז היא בבית אישה, וכתיב (שם פסוק יג) וְאִם הִפֵּר יָפֵר אֶתֶם אִשָּׁה בְיוֹם שְׂמֻעוֹ וּגו' לֹא יָקוּם וּגו'. וכבר ידעת דהויה לשון קידושין הוא ואעפ"כ אין הבעל יכול להפר נדריה לבדו עד שיכניסנה לביתו.

לפיכך האשה שנתארסה³⁰ אף על פי שהיא כאשת איש לחייב הבא עליה, ואינה יוצאה בלא גט, מ"מ אסרו לו חז"ל לבא עליה בעודה ארוסה מפני שהוא פריצות, ואפילו לייחד עמה, אסרו בעודה בבית אביה³¹, גזירה שמא יבא עליה, עד שיכניסה

²⁸ משנה פ"ה דעדייות ואם הי' חופת נדה לפ"ד הרמב"ם דחופת נדה אין קונה ע"י באבני מילואים בתשו' סי' ט"ז שהביא דעות בזה אם אוכלת בתרומה.

²⁹ לשון הלבוש אבהע"ז נד א

³⁰ שו"ע ונו"כ שם נה א

³¹ משודכת ג"כ אסורה ביחוד דכל שאסורה בביאה אסורה ביחוד והוא מכלל הגזירה שנזרו על יחוד פנויה כמבואר. ח"מ שם א ב"ש ב

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

לביתו ויתייחד עמה לחדר מיוחד³², ויפרישנה לו להיות לו לאשה³³. וייחוד זה שיכניסנה לביתו הוא הנקרא כניסה לחופה, והוא שקראוה נישואין בכל מקום. ומברכין עליו קודם לכן ברכת נישואין בבית החתן כמו שהתבאר במסכת כתובות דף ז:

והבא על ארוסתו קודם כניסה לחופה שלא לשם נישואין³⁴, מכין אותו מרדות מפני שעבר אדרבנן שאסרוה, ואפילו אם קדשה בביאה אסור לו לבא עליה ביאה שנייה עד שתכנס עמו לחופה.

³² חופה הראויה לביאה לדעת הרמב"ם לכן ס"ל להרמב"ם אם היא נדה דינא כארוסה. ב"ש שם ב. עיין בשעה"מ פ"י מה"א בקונ' חופת חתנים ס"ט שהאריך שם בענין עיקר מהות החופה והביא כל הדיעות מהראשונים ז"ל בזה ופלפל בדבריהם ומסיק וז"ל ולענין הלכה נראה שיש לחוש לדעת הרמב"ם.

³³ אבל אם הביאה לפי שעה לביתו ובא עליה שלא לשם נישואין ושילחה אח"כ לבית אביה אין זה נישואין. ח"מ שם ד

³⁴ ואם בא על ארוסתו בלא חופה לשם נישואין אחר שנתקדשה כבר, הרי זה ג"כ נקרא נישואין, דלא גרע מכנסה לביתו, ומיד שיערה בה קנאה ונעשית נשואה והרי היא אשתו לכל דבר, כדילפינן מקראי דהעראה קונה בכל מקום כגמר ביאה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ויש אומרים דאין צריך ייחוד לחדר עמה³⁵, אלא כל שהביאה החתן לביתו לשם נישואין סגי. ויש אומרים³⁶ כשפורסין סודר על ראשם בשעת הברכה³⁷ זהו חופה ודיו³⁸, שלא דוקא שהנישואין יהיו הכנסה לבית, אלא שעושה דבר שנראה ממנו שמייחדה להכניסה לביתו דיו. והמנהג הפשוט עכשיו שאנו נוהגין כדברי כולם³⁹ ושמכסין ראש הכלה זה הינומ⁴⁰ וקוראים חופה למקום שפורסין יריעה או טלית על גב ארבעה

³⁵ אבל ודאי שייחוד הוא חופה דכ"ע מודו בדין זה דהא הר"ן הביא ראיה לדין זה מן הגמרא דאמרין אלמנה מן הנישואין אין לה אלא מנה אף על פי שעדים מעידים עליה שלא נסתרו ולא נבעלו וא"כ להדי' נקראת נשואה אף על פי שלא נתיחדה וכתב הר"ן דליף לה מדכתיב ואם בית אישה נדרה דמשמע דכ"ו שהיא בבית אשה היא ברשותו. ח"מ שם ו, ועיין ב"ש ד שהרמב"ם חולק ע"ז וכתב עד שיבוא לביתו ונתייחד עמה ואף להר"ן דוק' כשהיתה בתולה אצל הראשון או אף שלא נתייחד עמה הוא חופה מיד כשהביאה לביתו אבל אלמנה לא מהני מה שהביאה לביתו דהא חופה אינו קונה באלמנה לירושלמי הנ"ל והבאה לביתו היינו חופה א"כ דוקא בבתולה מהני אבל לא באלמנה ובעי' עכ"פ יחוד דחזו' לביאה לכן אם באת אלמנה על הנישואין לבית החתן בליל ה' והיתה נדה אסורה למבול בשבת דהא הבאה לביתו לא מהני ולא קנה אותה קודם שבת ולא כח"מ.
³⁶ רמ"א שם והב"י הביא דעה זו בס"א ב"ש א"ח בשם העיטור וכתב דלאו מילתא היא מדגרסינן בסוכה ירושלמי עד שיכנס לחופ' ש"מ מקו' מיוחד כעין כילה שיושבים שניהם עם השושבינין היא חופה וכו' ע"ש. ח"מ שם ז

³⁷ בירושלמי דסוף סוטה אלו הן חופת סדינים מצוירים וסהרוני' זהב תלוין בהם תני אבל עושה הוא אפיפרות ותולה בהן כל מי שירצה וכ"ה בבבלי שם תנא אף כו' מאי חופת כו' אלא דבירוש' קרי לעטרות חתנים זהורים המוזהבות מ"מ חד ענינא הוא ועב"י בס"מ ס"א בשם העיטור שסתר ס' זו מדאמרין עד שיכנס לחופה אלמא כניסה למקום מיוחד הוא ובירושלמי דסוכה כו' וט"ס וצ"ל דסוטה אלו הן כו' אלא חופה היא שמוסר האב ומכניסה בבית שיש בה חידוש כגון סדינים מצוירים כו' והמנהג הזה בבתולה אבל באלמנה כיון שכנסה לשם נישואין ויש שם מקום מיוחד והצעת המטה ה"ה בבית שיש בו חופה ע"ש וערא"ש פ"ב דסוכה ס"ח וצ"ע מה היא החופה כו' וע' מרדכי פ"ק דכתובות והג"א שם ס"ג ד"ה משום כו' ועתוס' פ"ק דיומא אבל העיקר שענין החופה שקונה הוא יציאתה מבית אביה והולכת' עם החתן לביתו לשם נישואין שמראה שהיא ברשות בעלה וכדעת הר"ן וא"צ שתתייחד עמו כמו שהוכיח הר"ן אבל נראה כיון שלא הביאה לביתו מקום עיקר קביעתו לחופה אין זה חופה וז"ש ברישא ובסיפא חצר בדרך אבל מ"מ מ' דוקא בדרך אבל כל שקובע החופה אפילו בחצרה סגי אלא דעיקר החופה הוא לביתו לשם נישואין כנ"ל אבל מ"מ עשיית החופה הוא בסדינים כו' כמין כיפה כנ"ל בירושלמי וזהו ג"כ חופה שלנו לפי שאצלנו אף הוא לאחר נישואין דרים בבית אביה לפיכך מוציאה האב מרשותה לחצר בהכ"נ ושם קובעין החופה בסדינין ושם הוא עיקר החופה וקונה אותה לכל והחצר בהכ"נ הוא מקום הקנייה דלא גרע מחצר דירה וזהו חופה ממש אבל אין הכיפה מעכבת אלא כיון שנהגו לעשות כיפה כנ"ל עיקר דעתם לשם נישואין תחת הכיפה אבל אין הכיפה רשות לעצמה שתקנה אלא החצר. באור הגר"א שם ט

³⁸ ברמ"א הביא יש אומרים דחופת בתולה משיצאת בהינומא ואלמנה משנתייחדו. ובח"מ ח כתב שבגמ' דידן לא נתבאר חילוק בין בתולה לאלמנ' לענין חופה אבל בירושלמי אמרו הל"ן דכנסין ארמלין בע"ש צריך למכנסה מבע"י דהיינו יחוד משמע אבל הכונס בתולה בע"ש א"צ להתיחד מבע"י כי משעה שיצתה בהנומא נקרא חופה אבל אלמנה שאין יוצאת בהינומא צריכה לה להתיחד עמו מבע"י כדי שלא יהא קונה קנין בשבת. ועי"ש שהאריך.

³⁹ כ"כ הב"ח מובא בח"מ שם י וב"ש ה

⁴⁰ בכסוי ראש הנהוג במדינות אלו בשחרית יום החופה נראה ששייך בו גם כן מעין חופה דהבאה לביתו. כיון שמי שהבית שלו נותן רשות להכנס שם החתן גם העדים והשושבינים ועוד רבים. ומחיצה של בני אדם קיימא לן דהוה ליה מחיצה ממש ובהול מותר גם ביודעים כולם שהועמדו לשם מחיצה וכל שמקדש אדעתא דרבנן מקדש. דעת חז"ל אולי הוא שיהי' שם כמחיצה של בני אדם לפי שעה לקנות גם המקום בתורת שאלה לפי שעה. עזר מקודש שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

עמודית הפלוחים לארבע רוחות העולם⁴¹, ומכניסין תחתיה החתן והכלה ברבים ומקדשה שם, ומברכין שם ברכת אירוסין וברכת נישואין, ואח"כ מוליכין אותם לביתם או לחדר המיוחד להם⁴², ואוכלין ביחד במקום צנוע, ויש למנוע שלא יכנוס לשם שום אדם כדי שיהיה יחוד גמור⁴³, וזה היא החופה הנוהגת עכשיו⁴⁴.

יש שנוהגים לעשות חופה תחת השמים דוקא⁴⁵. ודוקא ועל ידי העמדת הכלונסות⁴⁶ שהם כצורות הפתח מן ארבע רוחות העולם⁴⁷.

⁴¹ יש בו גם כן רמז זכרון טוב ויקר לביתו של אברהם אבינו ע"ה שהי' פתוח לארבע רוחות העולם ומזכיר שיקבלו עליהם שיהי' ביתם פתוח לרווחה מעין ביתו של אברהם אבינו ע"ה לאהוב גמילות חסדים. ולהיות מתלמידיו של אברהם אבינו ע"ה במדות טובות בנפש ולשמוח בחלקו שקונה לו ולא לחמוד לזולתו ועיקר הכנסת אורחים הוא על ידי האשה כמ"ש בזהר הק' גבי השונמית ז"ל דהאי אושפיזא דביתא דאתא הוא ע"ש ר"פ בשלח. ולזה בנשואין נזכר להכנסת אורחים מעין ביתו של אברהם אבינו ע"ה. עזר מקודש שם

⁴² אפילו אינו שלהם, ח"מ שם י, אולם עיין עזר מקודש שם א שדייק שהר"ן ז"ל כתב שממה שאמר הכתוב אם בית אישה נדרה כו' מבואר שחופה היינו הבאה אל ביתו. אולי כן הוא גם אודות חופה שהיא בית אישה דצריך להיות ביתו לצמיתות עולם ולא על ידי שכירות לבד או על ידי שאלה ואולי אין סגנון חופה כמו לגבי קנין חצר ומועיל שכירות כמו קנין מכירה לגמרי וצ"ע כעת אך במכירה לזמן ככהו"מ רי"ב אולי כ"ע מודו שקונה בו הלוקח קנין חצר וכן הוא לגבי חופה וכל שכן מתנה על מנת להחזיר שהוא כמעט עדיף ממכירה לזמן וצ"ע כעת היטב.

⁴³ ב"ש שם ה ותמה על הב"ח שכתב לכן יש למנוע באותה שעה לכנוס שם דמשמע מועטים יש לכנוס לשם ואין טעם לדבר הא בעי' יחוד רחוי' לביאה.

⁴⁴ ומ"מ נראה פשוט כל זמן שלא נתקדשה אין חופה קונה קודם הקידושין רק כשנתקדשה נקראת למפרע נשואה לדעת התוספת, שכיסוי ראשה היא החופה, ולדעת שאר הפוסקים לא נגמרו הנשואין עד שמתייחדין יחד אחר החופה ואוכלין שם במקום צנוע. ח"מ שם ט

⁴⁵ ומעם מה שנוהגים לעשות חופה תחת השמים דוקא, מצד חשש שכשיעמידוהו בבית לפעמים יעמידוהו בבית שלה ואינו מועיל, וכן לפעמים ימצא לפני בית דין שהבית הי' מוחזק בו האיש או מי שיתן לו רשות להעמיד שם חופה הי' ביד הדר בו בגזל או בטעות, גם כדי שלא לבייש מי שאין לו בית כמו שאין החתן אומר הברכות שלא לבייש מי שאינו יכול כדי שיהי' עיקר קנינו שוה מה שאין כן מקום שלפני פתח בית הכנסת הק' ידוע שהוא של רבים. עזר מקודש שם

⁴⁶ החופה של הכלונסות נראה שהיא כביתו ממש. ולא שייך גרעון על ידי שמחזיקי האהל שיעמוד ברוח אינם של הבעל כיון שגוף האוהל שלו. ואולי המחזיקים משאילים את עצמם לזמן פעולת החזקה לו והוא ליה גם כן בשלו. וכמו שכיר שלו. עזר מקודש שם

⁴⁷ עדיף יותר מנעל נדר כל דהו דהו ליה חזקה לקנות הקרקע וגם אם לא שייך בזה שיהא קנוי לכל אחד ואחד מהשותפים בשעת הלוחו כמ"ש במק"א בשם הר"ן ז"ל. כי לפעמים אורח הנושא אשה אינו שותף כלל והמקום על פי רוב בסגנון הקהלות ק' אינו רק ברשות הרבים ולא כחצר שותפים (וגם שבהלכות סוכה כתוב שלא לעשות סוכה ברשות הרבים בזה לא שייך כן כיון שידוע שכל בני העיר אינם מוחים על העמדת חופה שם שיהי' כנכון על צד היותר טוב להלכה. יש בכלל זה הסכמה ברורה שיוקנה להחתן לזמן הוא מקום ההוא) אך באלמנה דקיימא לן שאין חופה קונה ומצד הבאה אל בית אשה אינה נקנית על ידי זה נוהגים להעמיד חופה דאלמנה בבית ואין חשש שמא יהי' בית שלה או גזל. כן נראה לומר בטעם המנהג היטב. עזר מקודש שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

**ז. אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן ... אמר
רבא שתי תשובות בדבר חדא דשלש תנן וד' לא תנן ועוד
כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין**

משא ומתן⁴⁸ יש בגמרא האם חופה לבריה היא כמו כסף ושטר וביאה שאשה מתקדשת בהן, ואשה מתקדשת כמו באלו השלשה או לא. ולדברי קצת לפי פירושם שיטת הגמרא עלתה המסקנא שאין חופה דומה להם, מחמת כמה פירכות ואינה קונה⁴⁹, ולפי פירוש קצתם נתיישבו הפירכות והרי היא דומה להם וקונה⁵⁰, ולא איפסיק הלכתא לא כמר ולא כמר, לפיכך המכנים אשה לחופה בלא קידושין הרי זו ספק מקודשת⁵¹.

**ח. כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את
מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו
מקודשת**

כבר התבאר לעיל דף ב. שקידושין בכסף כיצד⁵², נותן לה בפני שנים פרוטה⁵³ או שוה פרוטה⁵⁴, הן כסף הן כל דבר. ואומר הרי את מקודשת לי בזה.

⁴⁸ לשון הלבוש שם כו ב

⁴⁹ מוזכר כסתם בשו"ע שם כו ב

⁵⁰ היינו בבתולה אבל באלמנה. עי' סי' ס"ד ס"ה שאין חופה קונה, ועי' בקידושין דף ה' ע"ב בתוס' ד"ה חופה ודוק. דגול מרבבה שם

⁵¹ דעת וי"א שם

⁵² שו"ע ונו"כ שם כז א

⁵³ עי' סמ"ע סי' פ"ח ס"ב מפקפק לומר דבזמנינו זה דאין יכולים לקנות בפרוטה כ"א מעט מזער מן הדין היה לנו לומר דאין אשה מתקדשת בפרוטה. באר היטב שם ב וח"מ שם כג

⁵⁴ בב"ש שם ב כתבו תו' ריש קידושין דילפינן מעבד עברי דשוה כסף בכסף וכתב בחדושי הרב מוהר"ר יוסף מטרנאני אם התנה ע"מ שאתן כך זה ונתן שוה כסף בעל כרחא לא הוי נתינה הואיל שנתן שוה כסף ובעל כרחא. ועיי"ש שהאריך לפלפל בדבר ועי' בס' המקנה בק"א מ"ש בזה וסיים שם לכך נראה דבכל ענין הוי ספק מקודשת ע"ש ועי' בספר אבני מלואים סק"ד מ"ש בזה. ועי' עוד בספר יד המלך פ"ג מהל' אישות הלכה א' מענין זה.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ונוהגין לקדש בטבעת, ויש להם טעם בתיקוני הזוהר⁵⁵, וכך מנהגינו, קורא⁵⁶ לב' עדים ומראה להם טבעת קידושין, אם הוא שוה פרוטה ואמר להם הרב ראו זה הטבעת שוה פרוטה ואומרים הן.

ויזהירו לעדים שיראו נתינת הטבעת לאצבע הכלה ויקדש בימין שלו וגם בימין של הכלה ובאצבע הסמוך לגודל שנקראת אצבע ישים הטבעת⁵⁷. ויזהר שלא תהיה חציצה בין הטבעת לאצבע, ולפיכך אם לובשת כפפות תסיר מיד ימינה⁵⁸.

מדרבנן אין מקדשין לכתחילה במטבע⁵⁹.

אם קידש במחובר לקרקע הוי קידושין⁶⁰.

אם אמר טלי קידושין מע"ג קרקע הרי זה ספק קדושין⁶¹. וי"א⁶² שהרי זה ודאי קידושין.

ט. אבל היא שנתנה ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני

מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת

נתנה היא⁶³ לו כסף ואמרה היא הריני מקודשת לך בזה אינה מקודשת, אפילו אם היו מדברים מעסקי קידושין⁶⁴, דהא פי' יקח כתיב (דברים כד

⁵⁵ רמ"א שם

⁵⁶ באר היטב שם א מדרשות מהרי"ל

⁵⁷ באר היטב שם

⁵⁸ פתחי תשובה שם א מס' כרם שלמה בשו"ת שבסוף הספר סי' פ"ו.

⁵⁹ ב"ש לא ה, וכו' א, מהמרדכי, אולם עיין אבני מילואים שם ב שבש"ס משמע דמקדשין במטבע ע"ש (יג, א) בהאי דאמר כנסי סלע זה שאני חייב וכן באשה שהטפה מעות סי' כ"ח סעי' ה' ובש"ס (נב, ב) גבי האי דהטף זוזי מחברי' ואמר [ל]אשה מקדשת לי ולא אשתמיט בש"ס לומר דמדרבנן אין מקדשין במטבע. ומ"ש ב"ש בשם המרדכי המעיין במרדכי אינו נמצא שם אך בהגהה כתוב שם במרדכי פ"ק דקידושין (סי' תפ"ח) ז"ל גרסינן בהובח דעתא אצורתא וצורתא עבידי דבטלה עיין שם האיך מקדשים במטבע עכ"ל ואינו אלא עיין דהיאך מקדשין במטבע דנימא נמי דעתא אצורתא ועביד דבטלה וכבר כתבו לחלק בין תורת כסף לתורת חליפין.

⁶⁰ אף על גב א"כ אם קידש בשטר מחובר לא הוי קידושין משום דמקשינן הויה ליציאה מ"ה שטר מחובר פסול כמו גט מחובר אבל כסף לא שייך בגט לכן אם קידש בקרקע מקודשת גם י"ל שאני גט מחובר דפסול משום דמחוסר קציצה אבל קידושין קי"ל אפילו לא בא לידה מקודשת כמו תן לפלו' ועיין הידושי מהרי"ט. ב"ש שם מהר"ן ריש קידושין ותו' והרשב"א

⁶¹ ב"ש שם ג

⁶² עי' בס' המקנה בק"א שדעתו דהוי ודאי קדושין והביא דבתשו' רש"ך סי' קנ"ב ובת' מהריב"ל כתבו ג"כ דדין זה כמו מחובר לקרקע דחד טעמא הוא ע"ש ועבס' גט מקושר בקו"א אות יו"ד שהאריך הרבה בדין זה ודעתו שם דבקדושי כסף אפילו אמר טלי מעל ג"ק שפיר מיקדשא אך בקידושי שטר יש להסתפק ע"ש

⁶³ שו"ע ונו"כ שם כז ז

⁶⁴ אף על גב א"כ הם מדברים מעניני קידושין הוי כאלו אמ' הוא כמו שיבואר מ"מ כשנתנה היא ואמרה היא והיו עסוקי' מע"ק הוי כאלו נתנה היא ואמר הוא לפ"ז אם הוא אדם חשוב שהיו עסוקים מע"ק ואמרה היא ונתנה היא הוי קידושין ודאי דהא מה שהיו עסוקים מע"ק הוי כאלו מדבר הוא ואדם חשוב הוי כאלו נתן הוא

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

פסוק א) הוא יקה אותה בכסף שלו⁶⁵. הכתוב משמע שהוא יקדש אותה ולא היא את עצמה⁶⁶.

י. נתן הוא ואמרה היא ... ספיקא היא וחיישינן מדרבנן

נתן הוא⁶⁷ הקידושין ואמרה היא, אם היה מדבר עמה תחלה על עסקי קידושין הוי ודאי קידושין, שהרי אפילו אם נתן לה בשתיקה הויא מקודשת, ומשום שאמרה היא שתרצה להתקדש בזה לא גרוע דהא מסתמא גם הוא נתן לשם קידושין.

ואם לא דבר עמה תחלה על עסקי קידושין הרי זה ספק קידושין⁶⁸, שמה דעתו ג"כ היתה לשם קידושין כמו שאמרה היא, לפיכך אם ענה הבעל ואמר הן על דבריה בשעת נתינה, הוו ודאי קידושין אפילו אין עסוקין באותו ענין⁶⁹.

יא. בקידושין נתן לה כסף ושוה כסף ואמר לה הרי את

מקודשת הרי את מאורסת הרי את לאינתו הרי זו

מקודשת

מיהו בתוס' בסוגיא זו לא משמע כן גם בפרישה כתב דאינה מקודשת. ב"ש כא. ולא דק אין הטעם דמהני בנתן הוא ואמרה היא ואם היו מדברים ע"ק. משום דהוי כנתן הוא ואמר הוא אלא הטעם כמו שכתבתי דלא גרע מאלו נתן לה בשתיקה. דבשביל אמירתה לא גרע וזה לא שייך בנתנה היא ואמרה היא ודויק וכ"ה בתשובת הרשב"א סימן תרי"ג ע"ש כי נראה שיש ערבובי דברים שם או חסרון כי קשה להבנה המה. באר

היטב שם כה

⁶⁵ ב"ש שם כא

⁶⁶ באר היטב שם כה

⁶⁷ שו"ע ונו"כ שם ה

⁶⁸ כ"כ הרמב"ם וכן לשון השו"ע שם, מיהו הרי"ף כתב חיישינן מדרבנן משמע דלא הוי קדושי דאוריית' וכ"כ הרא"ש והר"ן ורי"ז דחיישינן מדרבנן אבל כשהם מדברים מעסקי קידושין הוי כאומר הוא ונתן הוא ולא אכפת מה שהיא ג"כ מדברת. ב"ש שם כב. ונראה דהא דקאמר חששא דרבנן אף על גב דספיקא דאורייתא חמירא טפי ואסור מדאורייתא והבא עלי' חייב באשם תלוי, היינו משום דמספקא להש"ס דאיכא למימר דדיוקא דברייתא לאו משום ספיקא דאורייתא אלא גזירה דרבנן משום שגזרו אטו נתן הוא ואמר הוא ונפ"מ אם בא אחר וקדשה גם הוא בענין זה שנתן הוא ואמרה היא דאי אמרינן דחיישינן מדרבנן שגזרינן משום נותן הוא ואמר הוא א"כ צריכא גט נמי משני דאיכא למגזר בשני משום נותן הוא ואמר הוא דאז הוי בשני קדושי דאורייתא, אבל אי נימא דספיקא דאורייתא הוא אי בעינן אמירה דיד' או לא א"כ אין צריכה גט משני ממנ"פ, המקנה קונטרס אחרון שם. ועיין אבני מילואים שם.

⁶⁹ בב"ח כתב דוקא במדבר עמה תחלה על עסקי קידושי' אבל באינו מדבר הוי ספק קדושין אף על גב דאמר הן דיש הן שהוא כלאו. ח"מ שם כ, אולם בב"ש שם כג הכריע דלא כב"ח.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אם אמר⁷⁰ לה הרי את מאורסת לי או הרי את לי לאשה, וכן בכל לשון שמשמעותו לשון קידושין בודאי בלשון של אותו המקום שהיא מקודשת, מיהו כיון שאין רגילות לקדש בזה הלשון שאר נשים, צריך שהיא תבין שהוא לשון קידושין, כמו שיבואר להלן דף ו.

יב. הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אין כאן בית מיחוש

אמר לה⁷¹ הריני אישך הריני בעלך הריני ארוסך אינו כלום, דכתיב (שם) כי יקח איש אשה וגו' ולא שיקח את עצמו, ואפילו היה מדבר עמה תחלה על עסקי קידושין, שאם היה נותן לה הכסף סתם בשתיקה היתה מקודשת, כאן גרע שהואיל ואמר לשון זה מגרע גרע דעקר דין קידושין ואינה מקודשת⁷². וי"א⁷³ שהיא ספק מקודשת. והעיקר כדעה ראשונה⁷⁴.

אפי' קדשה בשטר, וכתב בו הרי את מקודשת לי, אם אמר בפה הריני אישך הריני בעלך דינו כנזכר⁷⁵.

יג. וכן בגירושין נתן לה ואמר לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת איני אישך איני בעליך איני ארוסיך אין כאן בית מיחוש

כבר התבאר במסכת גיטין דף עח. שהמגרש צריך⁷⁶ שידע בשעת נתינה שהוא גט, ויתנו לה בשעת נתינה בתורת גירושין, דכתיב (דברים כד פסוק א) ספר כריתת ונתן כריתת, משמע שתהא הנתינה בתורת ספר כריתות.

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם כז א

⁷¹ שו"ע ונו"כ שם ו

⁷² כ"פ הרא"ש והטור. ב"ש שם יט

⁷³ רי"ו מחמיר בזה וכתב בשם י"א דהוי קידושין ודאי וי"א דהוי ס"ק וכן בתשו' מהר"י מחמיר. ב"ש שם

⁷⁴ ב"ש קלו ב

⁷⁵ דומיא דגט אם אמר איני אישך אף על גב דכתב גט הרי את מגורשת ממני אינה מגורשת מהרח"ש סי' י"ג.

באר היטב שם כב

⁷⁶ שו"ע ונו"כ קלו א

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

לפיכך⁷⁷ כשיתן לה הבעל הגט צריך שיאמר לה בשעה שנותנו לה הרי את מגורשת ממני בגט זה ומותרת לכל אדם או הרי את משולחת ממני וכדומה, לשון שישמעו העדים שבתורת גירושין נותנו לה.

ואנו נוהגין לומר הרי זה גיטך והרי את מגורשת ממני והרי את מותרת לכל אדם מעכשיו. וצריך הבעל לידע ולהבין מה שיאמר לה, ואם אינו מבין מפרשין אותו לו בלשון שמבין. ואם נתנו בידה ולא אמר כלום הרי זה גט פסול⁷⁸, שמא לא נתנו לשם גירושין אלא לפקדון בעלמא.

ואם אמר⁷⁹ לה בלשון שהוא מגרש את עצמו ממנה, כגון שאמר איני אישך איני בעלך, אינו גט. ויש אומרים⁸⁰ דאינו גט אפילו היה מדבר עמה קודם לכן על עסקי גיטה, הואיל ומיעטו הכתוב מושלחה. ויש אומרים דאם היה מדבר עמה על עסקי גיטה הוא ספק מגורשת, דשמא לא דק בלשונו משום שהיה סומך על דבריו, ולשונות הראשונים שהיו ביניהם על עסקי גיטה, שהיה משמעותם שגירש אותה מעמו. והעיקר כדעה ראשונה.

ד. ידים שאין מוכיחות הויין ידים

כבר התבאר במסכת נדרים דף ב. ודרף ה: ובנוזר דף סב. שמכיון שעיקר הנדר אינו תלוי אלא בלשון לפיכך ידות נדרים כנדרים⁸¹ כלומר ידות

⁷⁷ דעת הרמב"ם דבר תורה מגורשת אפי' בשתקה והיינו משום דגופו של גט כתוב בו תורת כריתות, ע"ש פ"א מגירושין [הי"א] ובמ"ש הרה"מ, והא דבקדושין אפי' בקדושי שטר אין בו חשש קדושין בשתקה היינו משום דבקדושין בעינן דעתה ואם נותן לה בשתקה אינו מוכח דדעתה לקידושין. אבני מילואים שם א
⁷⁸ אף על גב בקדושין אם לא היה עסוקי' בקדושין ונתן בשתיקה אין חשש קידושין ובסי' כ"ז כתבתי אפי' אם היה כוונתם לשם קידושין לא מהני שאני גט דאע"ג שלא אמר כלום מ"מ לשון הגט הוא לשון הבעל אבל בקדושין אפילו אם מקדש בשטר והוי כאלו הוא מדבר מ"מ אין ניכר אם דעתה ג"כ לקידושין והא דאינו בטל הגט כשלא אמר כלום מדאוריית' דכתיב ונתן ביד' ספר כריתות דפ"י הקרא הוא שנתן לתורת כריתות ואם נותן לתורת כריתות י"ל אפי' אינו מדבר כלום כשר מדאורייתא, מיהו הטור והר"ן כתבו אם אינו מדבר כלום בטל מדאורייתא וכ"כ בש"ג פ' הזורק והיינו אם אין עסוקים באותו ענין. ב"ש שם א. והחילוק פשוט קדושין דבעינן דעתה והאמירה ד"ת וגט בע"כ. בית מאיר שם.
⁷⁹ שו"ע ונו"כ שם ג

⁸⁰ בסימן כ"ז סתם ופסק כדיעה קמייתא אם אמר הריני אישך אינו כלום אפי' אם היו מדברי' מעסקי קידושין ובריית' משוה דינים אלו להדדי ואפשר המחבר ס"ל שאני גיטין אף על גב שאומר איני אישך איני בעלך מ"מ בגט כתב והרי את מותרת גם שאר לשונות אשר הוא מדבר דהוא פוטר אותה כמ"ש בסמוך לשון הגט הוא לשון הבעל לכן היא ספק מגורשת לפי זה אם מקדש בשטר נמי הוי ספק קידושין מיהו נראה עיקר כדיעה קמייתא ואינו גט אפי' לפוסלה לכהונה וכן בקדושין אינה מקודשת וכן אמר הרי את ב"ח אפילו אם היה מדבר עמה מעסקי גיטין אינו גט וכן בסמוך כשאומר שהוא ש"ח אף על גב דהוי עוסקים מעסקי גיטין לא הוי גט כלל. ב"ש שם ב

⁸¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רו א

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

שהתחיל בלשון שמשמעו נדר ולא גמר הדיבור, אף על פי כן הוא נאסר עליו כאילו גמר כל הדיבור, וזה דומה לאדם שאוחז ביד הכלי ועל ידי כך משתמש בכלי כאילו אחז בו בעצמו, והוא שיהיו מוכיחות קצת על הנדר.

כיצד, האומר להבירו מודרני ממך שאיני אוכל לך, או מופרשני ממך שאיני אוכל לך, או מרוחקני ממך שאיני אוכל לך, אע"ג שלא הזכיר מודרני ממך בקרבן ורק התחיל לומר בלשון מודרני וא"כ לא הוי נדר שלם אלא יד כמו יד הכלי. אסור לאכול עמו.

אולם צריך שלשון יד הנדר תוכיח את כונתו⁸², ולכן אם אמר מודרני ממך או מופרשני ממך או מרוחקני ממך ולא סיים דבריו שאיני אוכל או שאיני אוכל לך, אינו נאסר לאכול עמו אלא במה שנשמע ומוכח מהלשון, כגון, מודרני ממך משמע שלא ידבר עמו, ואינו נאסר אלא לדבר עמו⁸³, מופרשני ממך משמע שלא ישא ויתן עמו, מרוחקני ממך שלא יעמוד בד' אמותיו⁸⁴, ואינו אסור אלא באלו. וי"א⁸⁵ שאינו נדר כלל.

אולם אם דוחקים בו לאכול ואמר מודרני ממך מוכח שבאכילה אמר והרי הוא כאמר מודרני שאיני אוכל לך⁸⁶.

⁸² מ"ז שם א

⁸³ ועיין בבית מאיר שאין איסורו אלא מדרבנן שהרי אינו נאסר אלא באוסר החפצא והבא רק אסר הדיבור כמבואר בשו"ע ונו"כ שם ריג א נ"דרים אין הלין על דבר שאין בו ממש. כיצד, אמר קונם שאני מדבר עמך, שאני עושה לך, שאני מהלך לך, שאני ישן עמך אינו נדר; וכן אם אמר דיבורי ועשייתי והליכתי אסורים עליך ושינה אסורה עלי, אינו נדר ומיהו מדרבנן צריך שאלה". אולם עיי"ש בש"ך א מהפרישה שמודרני שאיני אוכל "הגוף הוא החפץ אשר אוסר והרי הוא אומר מודרני או מופרשני על הגוף שהוא יהא מופרש או מודר ממנו שלא יאכל הוא עמו" וא"כ ה"ה הכא אפשר שהוא כאומר מודרני שהגוף מודר שלא ידבר, ובמרוחקני ממך דהיינו מגוף שלך א"כ הוי דבר שיש בו ממש וצ"ע.

⁸⁴ וקשה למה אמרינן דלשון מרוחקני ממך משמע רק ארבע אמות דלמא מרוחקני ממך משמע טובא כדאמרינן [בראשית כא, טז] הרחק כמטהווי קשת, וי"ל דמצינו בגמרא דגיטין בפרק הזורק דף ע"ח לגבי גט שקרוב לו היינו בתוך ארבע אמות, דאמרינן בשנים אוחזים [בבא מציעא י, א] דארבע אמות של אדם קונות, וכן מצינו במנודה לקמן בסימן של"ד [סעיף ב] שאסור לישב בארבע אמותיו, וכן גבי שבת הלכתא גמירא דארבע אמות הוי שיעור מלטול [עירובין מה, א] כדאמרינן [שמות טז, כט] שבו איש תחתיו. אם כן מצינו שכל אדם יש לו ארבע אמות ואותן ארבע אמות הם ממש כגוף שלו, ואם כן יהיה הפירוש של מרוחקני ממך דהיינו מגוף שלך, ובזה משמע אפילו פסיעה אחת הוי מרוחק ממנו, אך באשר שיש לו ארבע אמות לכן אסור לישב בתוך ארבע אמותיו שלו שהוי כגוף שלו, ואין צריך להרחיק יותר, אף על גב דבעלמא משמע רחוק הרבה, אבל כאן כיון שאמר ממך משמע מלשונו שאין צריך הרחקה יתירה. בית הלל שם

⁸⁵ עיין ש"ך שם ג שמכיון דמשמע הכי ומשמע הכי לא הוי ידים מוכיחות, ושכן דעת הרא"ש והטור ותמה על הרמ"א שלא הביא דעות אלו, והב"ח מחמיר ביותר דידים שאינן מוכיחות הויין ידים והלכך אפילו לא סיים דבריו אסור אפילו לאכול עמו ואין זה עיקר בש"ס ופוסקים

⁸⁶ ח"י רע"א שם

והוי כמו נויר עובר לפניו כך מתבאר מדברי הרשב"א

הלכות הדרף היומי

מסכת גידושיין

ואם אמר מודרני לך בלבד למרות שהאומר מדרני לך ומזכיר אכילה או הנאה אוסר עצמו גם על חברו, כנזכר אם אינו מזכיר אכילה למרות שנאסר דיבור חברו אינו אוסר על חברו, שנכסיו יכול לאסור על חברו ונכסי חברו עליו, אבל דיבור חברו אינו יכול לאסור, שאין בו ממש⁸⁷.

טו. האומר אהא הרי זה נזיר ... והוא שהיה נזיר עובר

כבר התבאר במסכת נזיר דף ב. שקיימא לן⁸⁸ דכשקיבל נזירות בלבו בלבד אינו כלום דדברים שבלב אינן דברים, דכתיב פרשת נשא שם) פִּי יִפְלֵא לְנֶדֶר נְזִיר, שיפרש בפיו⁸⁹. אמנם אפילו אינו מוציא הנזירות בפיו מפורש אלא שאומר דבר שמשמעותו הוא נזירות ונמר בלבו ג"כ לנזירות זה מקרי יד, כמו יד לכלי שאינו עיקרו של כלי אלא שאוחזין בו הכלי וכן הוה זה יד לנזירות, ואין אומריין⁹⁰ בנזירות עד שיוציא בשפתיו דבר שמשמעו אצל כל העם כענין שבלבו, אלא כיון שנמר בלבו והוציא בשפתיו דברים שענינם שיהיה נזיר⁹¹, ואף על פי שאין במשמען לשון נזירות הרי הוא נזיר.

כיצד הרי שהיה נזיר עובר לפניו, ואמר אהיה, הרי זה נזיר הואיל ובלבו היה שיהיה כמו זה, ואף על פי שלא פירש ואמר אהיה כמו זה.

היה נזיר⁹² עובר לפניו, ואמר הריני כזה הרי זה נזיר⁹³. וי"א⁹⁴ שאפילו אומר הריני ואינו מזכיר כזה הרי זה נזיר שהרי הוא כאומר אהיה.

⁸⁷ שו"ת התעוררות תשובה שם

⁸⁸ ערוך השולחן העתיד הלכות נזירות סימן ב סעיף א

⁸⁹ וגם בנדרים כתיב: ככל היוצא מפיו יעשה, וגם בשבועה כתיב: לבטא בשפתים

⁹⁰ רמב"ם הלכות נזירות פרק א הלכה ה

⁹¹ והוסיף ברמב"ם שם אף על פי שהן עניינות רחוקות

⁹² רמב"ם שם פרק ב הלכה ד

⁹³ מדברי רבינו נראה דדוקא אמר הריני כזה הוא דהוי נזיר אבל הריני לחוד אף על פי שזויר עובר לפניו לא מהני וכ"כ התוס' בפ"ק דנזיר דף ב' ע"א ויש לתמוה הא אמרינן בירושלמי התם הל' ב' הריני יד לנזירות יעו"ש וראיתי להר"ב מל"מ ז"ל שהביא בקיאות מהא דאמרינן בפ"ק דנדרים דף ט' ע"א אמר שמואל באומר כנדרי רשעים הריני עלי והימנו הריני בנזירות וכו' וכתב הר"ן כשהיה נזיר עובר לפניו ואפ"ה דוקא כי אמר כנדרי רשעים הריני, אבל כי אמר הריני לחודיה לא אמר כלום דלא דמי לאומר אהא דאמרינן בקידושין וכו' יעו"ש ולפ"ז לא קשה דהבבלי חולק בזה על הירושלמי וזו היא דעת התוס' ורבינו שכתב נמי בפ"א מהל' אלו הל' כיון אמר כנדרי רשעים הריני והיה נזיר עובר לפניו חייב בנזירות עכ"ל נראה מזה דדוקא אמר כנדרי רשעים אבל אמר הריני לחוד לא אמר כלום אף על פי שהיה נזיר עובר לפניו ועיין בשמ"ק שם ובקרבן העדה. צדקה לחיים שם.

⁹⁴ דעת הר"ן נדרים ט:

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אולם צריך שלשון יד הנדרר תוכיח את כונתו⁹⁵, וגם אם צווח ואומר כך היתה כונתי בלבי אינו מועיל אם אין יד הנדרר מוכיחה את כונתו⁹⁶. לפיכך הרי שהיה נזיר עובר לפניו⁹⁷, ואמר אהיה, הרי זה נזיר, הואיל ובלבו היה שיהיה כמו זה ואף על פי שלא פירש ואמר אהיה כמו זה. אולם אם לא היה נזיר עובר לפניו מכיון שאין הלשון מוכיחה שאהיה אפשר שכונתו אהיה בתענית אינו נזיר.

כשנזיר עובר לפניו ואומר יד לנזירות כנזכר הרי הוא נזיר אפילו שהנזיר שעובר לפניו גמר נזירותו ועדיין לא הביא קרבנותיו כיון שעדיין לא הותר לשתות יין ולטמא למתים⁹⁸. שכל זמן שלא הותר לשתות יין ולטמא למתים בכלל נזיר הוא, וכן אין חילוק בין אם הוא נזיר טהור לנזיר טמא.

טז. הנא במאי עסקינן דאמר לִי

אמר לה⁹⁹ הרי את מקודשת ולא אמר לִי, יש אומרים שהיא מקודשת שמסתמא לעצמו קידוש¹⁰⁰, ויש אומרים שאינה מקודשת דבעינן ידיים מוכיחות מתוך הלשון למי קידשה¹⁰¹. וכן עיקר¹⁰².

ואם היה מדבר עמה¹⁰³ תחלה מעסקי קידושין הרי זו מקודשת, שהענין מוכיח שקדשה לו¹⁰⁴. ואם קדש תחלה אשה אחת קידושין גמורין ואמר לאחרת בפניה תהא מקודשת ולא אמר לִי, הרי זו ספק מקודשת, שיש להסתפק כיון שקידש הראשונה בקידושין

⁹⁵ מ"ז שם א

⁹⁶ ערוך השולחן העתיד שם סעיף יא

⁹⁷ רמב"ם שם פרק א הלכה ה

⁹⁸ ערוך השולחן העתיד שם סעיף י

⁹⁹ שו"ע ונו"כ שם כז ד

¹⁰⁰ דלא שביק איניש מידי דרמי עליה ועביד לאחריני,

¹⁰¹ משמע אף ששניהם מודים שהבינו שהוא מקדש אותה לעצמו אפ"ה מקרי ידיים שאין מוכיחות דלאו בכונה תליא מילתא אלא צריך שיאמר לשון טוב שמורה שהוא קונה אותה לעצמו ומכאן משמע דכל שנתן לה בשתיקה אף שכוונו שניהם לשם קדושין הוי ידיים שאין מוכיחות דהא אפי" בחסרון לי אינה מקודשת. ח"מ שם יא. ובלשון זה שייך שמא יאמר לא קדשתיך לעצמי אלא לאיש אחר ששלח אותי לקדשך לו. לבוש שם

¹⁰² רמ"א שם, ואפי" לדעת המחמירים מ"מ אם יש עוד ריעותא או היכא דאינו אלא ספק קידושין אפילו אם היה אמר לי מקלין, ואם לא אמר לי הם מודים דכוונתם היה לקדושין יש להחמיר תשו' מהרשד"ם סי' ל"ד וכן פי' הב"י תשו' רשב"א סי' תשע"ד. ב"ש שם יד

¹⁰³ ועיין תשו' מהר"י לבית הלוי ואם היה שדוכינן ביניהם פסק בתשו' בן לב ח"ג דהוי כידים מוכיחות ובהדושי מהר"י חולק עליו. ב"ש שם

¹⁰⁴ והרי זה ידיים מוכיחות יותר מנזיר העובר לפניו. באר הגולה מ בשם הרא"ש.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

גמורין הענין מוכיח שגם לזו קידש בקידושין גמורין, או שמא אדרבה כיון שקידש הראשונה זו למה לו ומסתמא לאחר קידשה.

יש מי שאומר¹⁰⁵ שאם כשנתן לה הכסף, אמר לה הריני נותנו לך בתורת קידושין הוי כאומר לי¹⁰⁶.

כל המקדש צריך שיאמר לה לשון המוכיח דמשמעו להבא, כגון שאומר לה הרי הן קידושין או יהיו קידושין, אבל אם אמר הן קידושין לחוד אינו כלום, דמשמעו כסיפור דברים בעלמא כאומר מעות אלו מעות קידושין הן שנתקדשה בהן כבר.

¹⁰⁵ שו"ע ונו"כ שם ה

¹⁰⁶ מפשט לשון זה משמע דהוי קדושין גמורין אבל המעיין בריב"ש בגוף התשובה סי' רס"ו יראה דלא הוי רק ספק קדושין. ח"מ שם יד ב"ש יז